

Til: Helse- og omsorgsdepartementet

Oslo, 26. januar 2024

Innspill til stortingsmelding om prioritering

Nasjonalforeningen for folkehelsen er en frivillig, humanitær organisasjon som jobber med folkehelse, forskning på hjerte- og karsykdommer og demens, og er en interesseorganisasjon for personer med demens og deres pårørende.

Vi takker for muligheten til å komme med innspill til arbeidet med en ny stortingsmelding om prioritering i helsetjenesten, og ser også frem til å avgi hørings svar til de kommende ekspertrapportene.

Nasjonalforeningen for folkehelsen mener det over mange år har vært gjort et grundig arbeid med prioriteringskriterier for helsetjenesten. Gode og transparente prioriteringer er nødvendig for at vi skal få mest mulig ut av begrensede ressurser i helsevesenet, særlig i en tid der behovet for kompleks helsehjelp er forventet å øke. Utfordringen er ikke at dagens kriterier er for dårlige, utfordringen er at de i for liten grad følges opp i reelle prioriteringer. Dagens kriterier bygger på likhetsprinsippet og på prinsippet om menneskets egenverdi. Vi viser til innspillet fra Rådet for psykisk helse, og vi støtter deres betraktninger.

Regjeringen ønsker å vurdere et såkalt samfunnsperspektiv i prioriteringskriteriene. I realiteten handler dette om å verdsette menneskers produktivitet eller verdiskapning gjennom jobb som et hensyn ved prioriteringer. Fra et sosialt ulikhetsperspektiv mener vi det vil være uheldig å legge et slikt samfunnsperspektiv til grunn. Helseproblemer er ikke jevnt fordelt i befolkningen, men har en klar sosioøkonomisk gradient. Helse, livskvalitet og død følger sosial status som en trapp, uavhengig av om vi definerer sosial status som inntekt eller utdanning. Samfunnsperspektivet vil kunne bidra til å forsterke sosial ulikhet i helse som i stor grad er samfunnsskapt, der grupper med kroniske sykdommer som hindrer eller reduserer deres arbeidsmarkedsdeltagelse vil sakke akterut i forhold til mer privilegerte grupper når samfunnets felles helsetjenesteressurser skal fordeles. Vi mener samfunnsperspektivet vil komme i konflikt med likhetsprinsippet og kan komme til å svekke tilliten til den universelle helsetjenesten.

Mange mennesker lider av sykdommer hvor nødvendig behandling og pleie ikke fører til mulighet for arbeidsdeltakelse. For eksempel vil mennesker som rammes av demens gradvis tape funksjon og få et økende omsorgsbehov etter hvert som sykdommen utvikler seg. Vi bekymret for at konsekvensene av å legge samfunnsperspektivet til grunn i prioriteringsbeslutninger vil føre til at personer med alvorlige sykdommer som ikke kan kureres vil bli nedprioritert og dermed ikke få den helsehjelpen de har behov for.

Med en økende andel eldre i befolkningen vil behovet for helsetjenester øke, samtidig som vi må anta at det ikke vil bli en tilsvarende økning av helsepersonell. For å sikre bærekraften i helsetjenesten, mener Nasjonalforeningen for folkehelsen det må satses sterkere på tiltak som sikrer en robust helsetjeneste. Dette innebærer en sterkere

satsing på forebyggende tiltak i helsetjenesten, men de mest effektive tiltakene ligger på samfunnsnivå utenfor helsetjenesten. Det er behov for en helhetlig tilnærming der innsatsen rettes mot blant annet barns tidlige utvikling, skole og utdanning, arbeidsmarked, inntekt og fattigdom, bolig, lokalsamfunn og lik tilgang til helsetjenester. Effekten av forebyggende tiltak kan være vanskelig å tallfeste, og dermed er risikoen stor for at samfunnsperspektivet vil bidra til at forebyggingstiltak blir nedprioritert i en tid der behovet snarere er det motsatte.

Med vennlig hilsen,

Mina Gerhardsen
generalsekretær